

Betörések és betörési kísérletek I.

Gyakran használunk a köznapi nyelvben olyan kifejezéseket, melyeket a jogászvilág nem ismer. Például azt mondjuk: „betörés”, és a tényállás, amire gondolunk valójában „lopás, dolog elleni erőszakkal”.¹ Vagy ha az első kijelentést informatikusként tesszük, akkor – bár talán nem is sejtjük – a számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekményre utaltunk.

Vegyünk alapul a következő situációt: egy körülbelül 100 gépből álló hálózat rendszergazdái vagyunk, van egy remek tűzfalunk, és csak hobbiból gyűjtjük a betörési kísérleteket tartalmazó naplókat. A kísérletek alapvetően két csoportba sorolhatóak:

1. Az interneten szanaszét szóródott kíváncsiskodó programok, melyek, bezörgetnek, aztán, mikor látják, hogy a tűzfal nem egy „trivial joke” tovább állnak, ártani sem akarnak nagyon, csak éppen ott lenni.
2. A másik szélsőséget azok a speciálisan irányított programok jelentik, amik sokkal agyafúrtabbak és „felügyelet alatt” próbálnak hozzáférkőzni a rendszerünkhöz. Konkrét céljuk van, adatot keresnek, módosítanak, vagy éppen tüntetnek el. Ilyen pl. mikor egy banki rendszer feltörve saját számlájukra utal(tat)nak a ckrackerek.

Az elkövetés módja

Lássunk egy példát az első variációra!

Egy nap egy arra leszünk figyelmesek, hogy a naplóbejegyzések között egy bizonyos nyom túl gyakran szerepel. A kísérlet első pillanatra nem tűnik komolynak, de a próbálkozások száma aggasztó. Elnyelik további két nap (nyilván a logokat most már gyakrabban figyeljük), a betörési kísérletek száma nő.

Jogászai szemmel nézve az elkövetési magatartás: *számítástechnikai rendszer elleni bűncselekmény kísérlete*. Ha valóban sikerült volna feltörnie a rendszerünket, akkor a tényállás minden elemét megvalósítva, elköveti a vétséget (alap esetben vétség, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő). Így azonban a cselekménye a kísérlet szintjén megrekedt.² A kísérletnek több típusa van, lássunk ezekre vonatkozóan egy-egy példát.

- *Befejezett kísérlet*: az elkövető saját részéről mindent megtett, hogy a bűncselekmény megvalósulásához szükséges eredmény (jelen esetben a jogosulatlan belépés) bekövetkezzen. Tehát tudatosan elindított egy programot a neten, ami arra szolgál, hogy mások rendszerébe beférkőzzön.

- *Befejezetlen a kísérlet*, ha nem követett el mindent, például megpróbálja elindítani a programot, de nehézségekbe ütközik (tegyük fel nem tud azon a nyelven, amelyiken a programot írták, és rosszul adja ki a parancsot).

A kísérletre fő szabályként a befejezett bűncselekmény büntetési tételét kell alkalmazni, azonban korlátlanul enyhíthető a büntetés, ha a kísérletet alkalmatlan tárgyon vagy alkalmatlan eszközzel próbálják megvalósítani.

- *Alkalmatlan tárgyon*: a célrendszer, amit megpróbál feltörni valójában nem létezik, csak a barátai ültették a bogarat és az ip címet a fülébe.

- *Alkalmatlan eszköz*: ilyen esetben egy hálózat nélküli, asztali gépről próbálja meg futtatni a programot, amely nyilván nem jut ki a szobájából, sőt a gépéből sem.

Nem büntethető kísérlet miatt, akinek elállása folytán marad el a bűncselekmény befejezése, továbbá az sem, aki az eredmény bekövetkezését önként elhárítja.

Ezek az esetek még szemléletesebbek:

- *Elállás*: Tehát a cracker az asztalánál ül, ujjá az enteren, épp készül rászabadítani a világra egy tucat vírust, amikor megszólal a lelkiismerete és a „start” parancs helyett a „delete” parancsot adja ki.

¹ Btk. 316.§ e,

² Btk. 16.§

- **Elhárítás (meglehetősen légből kapott):** Miután elindította a programokat, észébe jut a Btk, és gyorsan végigtelefonálja a megcélzott intézményeket, mindenütt éppen véletlenül sikerül is beszélnie a rendszergazdákkal, akiknek pár perc alatt (esetlegesen programsorok bediktálásával, vagy megküldésével) elmondja, hogyan is lehet az ő vírusait megállítani.

Az első eset persze tovább súlyosbítható, hiszen nem csak belépni, jogosultságot túllépve vagy megsértve bent maradni lehet, hanem – ha már ott van – az elkövető

1. jogosulatlanul megváltoztathatja, törölheti vagy hozzáférhetetlenné teheti a rendszerben tárolt, feldolgozott, kezelt vagy továbbított adatot (pl. egy nagyobb vállalatnál a karácsonyi címlistát összekeveri, és az üdvözetek ennek hatására sosem érkeznek meg)
2. adat bevitelével, továbbításával, megváltoztatásával, törlésével, illetőleg egyéb művelet végzésével a számítástechnikai rendszer működését jogosulatlanul akadályozza, (olyan méretű leveleket küldözget (kitömörített kernel), hogy a teljes levelezést lefagyasztja).

Ezekben az esetekben a magatartás még mindig vétségnek minősül, de a büntetési tétel felső határa két év, a közérdekű munka illetve pénzbüntetés marad.

Még eggyel súlyosabban esik a latba, ha a fentebbi cselekedeteket jogtalan hasznoszerzés végett teszi és cselekedetével kárt okoz. A cselekmény ebben az esetben már büntettnek minősül, a büntetési tétel maximuma pedig 3 év, de a kár nagyságának függvényében emelkedhet:

- egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény jelentős kárt okoz,
- két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény különösen nagy kárt okoz,
- öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény különösen jelentős kárt okoz.

A kár mértéke

Amint láttuk, az okozott kár nagy mértékben befolyásolja a bűncselekmény súlyát. Az összegekkel kapcsolatosan a törvénykönyv maga rögzíti a határokat,³ melyeken belül a bíróság csupán a büntetési tétel határai között mozogva veheti figyelembe, hogy az elkövető alig lépte át a határt, illetve, hogy 200 forint híján másik kategóriába esik.

Lássuk ezt a rendszert:

- **kisebb**, ha tízezer forintot meghalad, de kétszázezer forintot nem halad meg,

- **nagyobb**, ha kétszázezer forintot meghalad, de kétmillió forintot nem halad meg,
- **jelentős**, ha kétmillió forintot meghalad, de ötvenmillió forintot nem halad meg,
- **különösen nagy**, ha ötvenmillió forintot meghalad, de ötszázmillió forintot nem halad meg,
- **különösen jelentős**, ha ötszázmillió forintot meghalad.

A technikai intézkedések kijátszása, és következményei

Egy másik, tényállásként rögzített bűncselekmény a „számítástechnikai rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása.” Ez szorosan összefügg az előzőekben ismertetettel, hiszen itt a számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény elkövetése céljából, az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő számítástechnikai program elkészítése, a jelszó, a belépési kód, vagy számítástechnikai rendszerbe való belépést lehetővé tevő adat megszerzése illetve forgalomba hozása, az azzal való kereskedés, vagy más módon hozzáférhetővé tétel jelenti magát a cselekményt. Ezzel kapcsolatban életszerű példa az a pár éve történt eset, mikor az interneten közzétették egy szolgáltató előfizetői névsorát, felhasználói nevekkkel, jelszavakkal együtt. Ez a cselekmény tehát a mai szabályozás szerint minimum vétségnek minősülne és 2 évig terjedő szabadságvesztéssel, pénzbírsággal vagy közérdekű munkával lenne büntethető.

Mentesül azonban az elkövető, aki még mielőtt fentebbi cselekedete a hatóság (többnyire rendőrség vagy nemzetbiztonsági hivatal) tudomására jutott volna tevékenységét a hatóság előtt felfedi, és az elkészített dolgot a hatóságnak átadja, valamint lehetővé teszi a készítésben részt vevő más személy kilitének megállapítását.

Mostani utolsó elemként egy szintén érdekes – talán sokak szerint ismeretlen részlet: Bűncselekmény az is, ha valaki a számítástechnikai program, jelszó, belépési kód, vagy valamely számítástechnikai rendszerbe való belépést lehetővé tevő adat készítésére vonatkozó gazdasági, műszaki, szervezési ismereteit másnak a rendelkezésére bocsátja. (elkövetővé válik például az, aki lediktálja valakinek a kódot, vagy elmondja, ő hogyan készítené, vagy az is, ha részegen a kocsmában kifecsegi, hogy milyen biztonsági lyukak vannak az általa épített vagy üzemeltetett rendszerben.)

Dr. Dudás Ágnes (dudas.agnes@abend.hu) ügyvédjelölt, az FSF egyik aktivistája. 2004-ben végzett az ELTE Jogtudományi Karán. Szakdolgozatát a szoftverek szerzői jogi védelméről írta, a 2003-as évet pedig e terület kutatásával a berlini Humboldt Egyetemen töltötte.

³ Btk. 138.§